

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

I. Enumerantur Origenis Exegetica in Pentateuchum;

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

A scribi soleant, eique saepe adjungi & ad oram adrexi, propterea *σημειώσεως* recte dicta sunt: neque immerito Philocaliae textores hoc vocabulum Commentariis, Hieronymus Scholiis tribuere.

V. Communi quoque *ἑξήκοντα* titulo Tetrapla, Hexapla, & Octapla Origenis complectimur, quae proprio vocabulo *ἰσχυρὸν βιβλίον* appellare possis. Cum enim ex variis Scripturae conflata sint interpretationibus, in eum venire debuerunt censum, quo quaecunque ad interpretandam Scripturam elaboravit Adamantius, continentur. Huc adiicit Epistolas Sixtus Senensis, quod propositas sibi circa Scripturae illustrationem quaestiones rescribendo Origenes dissoluit. At cum alia quoque per Epistolas argumenta tractasse ipsum constet, velut cum ad Philippum Imperatorem, vel ad conjugem ipsius Severam, vel ad Fabianum Papam fidei suae profuturam causam scriberet, merito inter Syntagmata Epistolas ipsius conjiciendas censuimus.

VI. Qui interpretandis Scripturis triplex *ἑξήκοντα* genus adhibuit Origenes, is triplicem ex illis sensum eruere, ac investigare consuevit; historicum, quem & literam sensum appellant, mysticum, & moralem. Sic ille Homil. 17. in Genes. ubi agit de benedictionibus Patriarcharum: *In ipso autem corpore & serie verborum, neque benedictiones tantum, neque futurorum sels praenuntiatio, quantum motes vel propositum eorum, vel etiam quaedam ab eis gesta notabiliter arguuntur. Quae res nobis triplicem (ut in aliis fecimus) explanationis materiam subijcit, ita ut benedictiones historia locum seruent, prophetia verum mysticum atque dogmaticum, quorum correptio atque obijurgatio moralem dirigat stilum.* Quod idem in fine ejusdem Homiliae repetit. Ab historico autem sensu ad mysticum, à mystico ad moralem sese progreditur; quamvis hunc ordinem pervertat nonnumquam, literam aliquando negligat, à morali expositione ad mysticam quandoque transeat. Quae quoniam supra luculenter tractavimus, haec obiter tetigisse sufficiat.

VII. Finem huic imponemus Sectioni, adducentes illud Ambrosij è libr. 5. Epist. 43. *Et si se iam quod nihil difficilius sit, quam de Apostoli lectione differere, cum ipse Origenes longe minor sit in Novo, quam in Veteri Testamento.* Cujus rei causas quaerenti mihi id succurrit, atate Origenis pluribus Commentariis, interpretationibus, dissertationibus, Traditionibus illustratum fuisse Testamentum Vetus, quam Novum, cujus reconditiores sententiae perpaucorum industria fuerant ad hoc tempus investigatae; proindeque Instrumentum Vetus tractantem Adamantium majorem fuisse in luce versatum, quam cum Novo explicando operam suam navaret. Huc accedit antiquae Legis abrogatas ceremonias & iudicia enarrantem, minore periculo in allegorias excurrisse, & destruxisse literam, quam cum Christi decreta, & sanctiones Apostolorum, dogmatum suorum novitate depravaret.

SECTIO SECUNDA.

SINGVLA ORIGENIS ΕΞΗΚΗΤΙΚΑ, QVORVM AD NOS
PERVENIT NOTITIA, ENUMERANTVR.

E I. Enumerantur Origenis Exegetica in Pentateuchum; II. in Josue, Judices, Libros Regum, Paralipomenon, Esdrae, & Iob; III. in Psalterium; IV. in Proverbia, Ecclesiasten, & Canticum; V. in majores Prophetas quatuor; VI. & in minores Duodecim; VII. item in Mattheum, Lucam, Iohannem, & Acta Apostolorum; VIII. Epistolas Pauli, & Apocalypsim.

F I. POSTQVAM varia Origenianorum Exegeticam genera percensuimus; singulas nunc exegeticas lucubrationes enumerare decet, quarum ad nostram atatem notitia pervenit. Nam ex ingenti hac, quam diximus, scriptiorum congerie, non modo pars intercidit maxima, sed multarum etiam tituli ac nomina obsoleverunt. Quatumcunque ergo memoria aliqua in Veterum scriptis servata est, eas recensebimus sigillatim, & juxta librorum Scripturae sacrae ordinem digeremus.

Scribit Epiphanius, ex eoque Cedrenus, & Suidas, singulos Scripturae sacrae libros Origenis studio fuisse interpretatos. Auspicandum à Genesi, quam tredecim Commentariorum libris, & mysticarum Homiliarum libris duobus explicasse ipsum testatur Hieronymus apud Rufinum Inveit. libr. 2. Idem Quaest. 1. ad Damas. narrat Adamantium duodecimum & decimum tertium librum Commentariorum suorum in Genesim huic loco exponendo consecrasse: *Omnis qui occiderit Cain, septuplum punietur.* Hinc emendandus Eusebius cuius libro 6. Hist. cap. 24. haec leguntur: *ὅτι ἡ τὸ ἑξήκοντα ἑξήκοντα ἑξήκοντα ἑξήκοντα ἑξήκοντα* Gen. 4. 14.

πα, τα. ἢ μόνον τὰς ἑξῆς τῶν ἐπιπέδων ἀλλ' ἡ ἀλεξάνδρεια ὑπάρχουσα τῶνδε. In nono autem Commentariorum in Genesim (sunt autem omnino duodecim) non solum eos qui nonum praecedunt, ascendit Alexandria fuisse compositos. Eusebium secutus est Suidas. Saep̄ autem in numerorum notis labuntur librarij; inde fortasse error, adscripto ἑξ̄ pro ἑπ̄. vel certe in eo Codice quo utebatur Eusebius, in unum coaluerunt posteriores libri duo, ut pote qui circa idem argumentum versarentur.

Septemdecim Homilias in Genesim hodieque superstites Rufinus Latino sermone donavit: diversas illas esse à mysticis Homiliis infra ostendemus. Idem certe Hieronymus in Epistola 126. ad Evagrium, scribit Origenem in prima Homiliarum in Genesim de Melchisedec disseruisse: cujus cum nulla habeatur mentio in prima Homiliarum quae supersunt, concluditur vel respexisse Hieronymum ad priorem Mysticarum Homiliarum, vel plures alias Homiliarum in Genesim collectiones extitisse.

Fragmenta aliquot è Tomis Origenis in Exodum vigesimo sexto Philocaliae capite continentur. In eundem praeterea librum, & in Leviticum Excerpta seu Scholia scripsisse eum tradit Hieronymus apud Rufinum. Duodecim vero Homilias in priorem hunc Scripturae librum, sexdecim in postremum Rufinus Latine refudit. Aliud ex Homilia secunda in Leviticum fragmentum habetur Philocaliae primo capite, cujus ne apicem quidem in Homilia Latinae editionis secunda, aliisve reperias. Ex quo facile intellectu est plures quoque in Leviticum Homiliarum collectiones fuisse. Id ex eo etiam probatur, quod cum Homilia 4. dicat Origenes se iam supra de lineis vestibus saepe egisse, & Homilia 6. sparsim se & saepe de consecratione Sacerdotis & unctione disseruisse, nihil tamen ejusmodi in superioribus penitus extret. An ex Homiliis autem extemporalibus depromptum sit fragmentum istud primi Philocaliae capitis ex Homilia 2. in Leviticum, an ex elaboratis per otium, (utriusque enim generis Homilias profudisse Origenem demonstrabimus infra) incertum est.

Præter Homilias octo & viginti in Numeros, Scholia quoque edidisse eum tradit Rufinus: sed in unum ita cum Homiliis permista sunt ab hoc Rufino, cum Latine utraque exponeret, ut pro eodem haberi possent: Quæcumque, inquit, in Numerorum libro, sive Homiliatico stilo, sive etiam ex his quæ Excerpta appellantur, scripta reperimus, hæc perurgente te Romana, ut potuimus, voce ex diversis in unum ordinem collecta digessimus. Hieronymus in interpretatione duodecimæ Origenis in Jeremiam Homiliae notat de sacerdotalibus benedictionibus Adamantium disseruisse. Nihil autem hujusmodi in Rufiniana collectione comparet. Igitur vel Homilias istas pro consuetudine sua decurtavit & interpolavit Rufinus; vel aliqua iam ipsius ætate exciderant.

Sepe aliquando in Deuteronomium disseruisse Origenes declarat Hom. 8. in Luc. Eundem vero librum explanaturum se affirmat Tom. 32. in Iohann. Octo in eum Homilias Origenis commemorat Cassiodorus libr. De institut. divin. Scripturar. cap. 1. Reliqui etiam vobis in Deuteronomium sermones octo (Origenis) in quibus est minuta nimis & subtilis expositio. Rufinus in Prologo ad Vrsacium: Jam enim ex omnibus, quæ in Lege scripta reperiri, sola ut puto in Deuteronomio desunt Oratiunculae, quas si Dominus iuverit, & sanitatem dederit oculis, cupimus reliquo corpori sociare. Porro memoratos in Pentateuchum Tomos significavit Hieronymus, cum Ambrosium dixit Origenis Hexaëmeron compilasse.

II. Viginti sex Homilias in Iosue ex tempore ab Adamantio sene recitatas, & industria Exceptorum servatas Rufinus Latine reddidit. Fragmentum ex Homilia 20. duodecimum Philocaliae caput representat. Homilias novem in Iudices Latinis itidem verbis retulit Rufinus. Origenes in Prologo Commentariorum in Canticum Canticorum, agens de Cantico Deborah ita scribit: Verum & de his plenius in illis oratiunculis quas de libello Iudicum edidimus, dissepta reperies. Atqui ex oratiunculis in Iudices quæ supersunt, sexta Canticum Deborah explanat. Verisimile ergo est has ipsas Homilias designari ab Origene, proindeque ab eo ipso fuisse editas, non ex tempore conceptas & recitatas. In libros Regum duas omnino Homiliae supersunt: prior in 1. Reg. cap. 1, & 2. altera in 1. Reg. 28. in qua de Engastrimitho disputatur. Priorem Latina habet Origenis editio; alteram è Vaticanis membranis Allatius eruit. Homilia insuper tertia in Iosue ait Origenes se aliquando de duabus meretricibus, quarum litem Salomon disceptavit, in Ecclesia ad populum disse-ruisse. Cassiodorus praeterea in libro De institutione divinarum Scripturarum, cap. 2. affirmat se quatuor Origenis Homilias in primum librum Regum invenisse; unam in librum secundum: & unam, eamque prolixam in librum secundum Paralipomenon. Idem cap. 6. narrat visas sibi in duos Esdrae Libros singulas Origenis Homilias, quæ à Bellatore Presbytero Romana oratione explicatae sunt. Iobum multis Homiliis Origenes exposuit. Sic Eustathius Antiochenus in Diagnostico de Engastrimitho: ἡ δὲ τῶν πολλῶν ἁρρο- μιλῆσας ἰὼβ... μετῴρωθ' εἰς τὰ ἦν θυγατέρον ὀρέμεσας δούμα ταυτα τῆ βίβη γραμμάς: Cum de misero Iob

Rufin. In-
v. lib. 1.

Rufin. Pro-
loq. Homil.
Origen. in
Numer.

Hier. Epist.
65. cap. 1.

μηλῆσας ἰὼβ... μετῴρωθ' εἰς τὰ ἦν θυγατέρον ὀρέμεσας δούμα ταυτα τῆ βίβη γραμμάς: Cum de misero Iob